

Innspill til forvaltningsplan for rovvilt i region 8, rovviltprioriterte områder

Gruppen har bestått av:

Trine Noodt (leder, medlem av rovviltnemda region 8)
Paul Erik Aspholm (NIBIO Svanhovd)
Johan Anders Oskal (reindrifta)
Kjersti Schanche (landbruket)
Atle Aronsen (landbruket)
Juhan Danel Gaup (reindrifta)
Ørjan Holm (Norges miljøvernforbund)

Bidrag til arbeidet:

John Odden (NINA) har bidratt med forskningsbaserte data om rovdyr, men har ikke deltatt i diskusjoner rundt soneinndeling eller andre verdibaserte eller politiske betraktninger. J. Odden er ikke medforlagstiller bak innspillet til forvaltningsplanen.

Innledning:

Vi ønsker å leve i pakt med naturen, med å utvikle en bærekraftig ressursutnyttelse av naturen. Våre kommende generasjoner krav på ren og levende natur. Tradisjonell kunnskap er en viktig faktor for å lykkes med å gjenopprette og beholde langvarig balanse, og få til bedre sameksistens mellom rovdyr og næring, mennesker og natur. En må i større grad enn i dag inkludere tradisjonell kunnskap i beslutningsgrunnlag og forvaltning av rovvilt.

Gruppen mener dagens soneforvaltning av rovvilt er vanskelig og til dels nærmest urealistisk å gjennomføre i region 8. Troms og Finnmark har store arealer, reindrifta forutsetter bruk av store arealer og har sesongmessige flyttinger, og det råder usikkerhet rundt hvor store rovviltbestandene. Enkelte rovdyr har større leveområder i denne regionen enn lenger sør og det bor lite folk til å skaffe informasjon om rovvilt. Dette gir region 8 særlige utfordringer med å unngå konflikt mellom beitedyr og rovdyr, og til å lykkes med en todelt forvaltning, som tar hensyn både til beitedyr og rovdyr.

Det er også et problem i manglende tillit mellom de som driver med beitedyr og reindrift, og forvaltningen av rovvilt. Uten å gjenskape tillit mellom aktørene vil det bli vanskelig å lykkes.

Gruppen stiller spørsmålsteget ved om det er riktig å ha soneforvaltning av rovvilt i region 8. Modellen har sin bakgrunn i sauene i sør-Norge hvor en har bedre mulighet til å holde beitedyr og rovvilt adskilt fra hverandre, men hvor en har mindre erfaring med reindrift. Reindrifta flytter seg over hele fylket gjennom sesongene. Dette gjør det vanskelig å holde rein og rovvilt adskilt i hver sine soner. I mangel av bla. hjort og rådyr, blir sau og rein i hovedsak alene om å være byttedyr for rovvilt i regionen. Dagens soneforvaltning i Troms og Finnmark fører IKKE til bærekraft og balanse mellom menneske og natur, eller rovvilt og rein og sau.

Klimaendringer påvirker reindrifta og gir problemer med spredt kalving over en lengre tidsperiode om våren, noe som øker tapene til kongeørn. Mye snø om vinteren gir også problemer med å spore kadaver. Reindrifta ser en økning av rovviltbestandene, noe som utgjør en stressfaktor i reinflokken.

Sauene forteller om problemer med å finne dyr igjen som er tapt til rovvilt, og at det tar for lang tid å få skadefelling. Det er et ønske om å kunne få en mer fleksibel forvaltning som gjør det mulig å ta ut rette individ som gjør skade.

Det bør også åpnes for en mer liberal praksis rundt jakt på rovvilt, og at dette betraktes som en nødvendighet for å unngå konflikt og tap – ikke som en utøvelse av sport.

Registrering av tap til rovvilt som er underlagt dagens forvaltningsregime, gir ikke et fullstendig bilde av tapssituasjon og konfliktnivået mellom beitedyr/reindrift og rovvilt. Legger en inn tap til kongeørn, blir tapstallene og situasjonsbildet endret i negativ forstand.

Generelle innspill:

- Grappa mener av det ikke bør være bestandsmål for gaupe i region 8.
- Grappa mener en må ta opp til vurdering om det skal være A-og B-soner i region 8. Særlig gaupe og jerv beveger seg gjennom store deler av året inn og ut av A-og B-soner, og det er ikke mulig å holde gaupe borte fra kalvingsland.
- Grappa mener en må vurdere å dele region 8 i to regioner på grunn av regionens størrelse.
- Grappa mener det må være mulig med et smidigere regime rundt skadefelling, og at en i større grad må kunne ta ut «rette» individ. (De dyrene som gjør mest skade).
- Grappa mener det må bli enklere å dokumentere tap til rovvilt, og at kadaver ikke skal tas ned fra fjellet, men bli liggende for å forhindre større tap. Dette kan blant annet gjøres ved kompetansebygging hos utøvere.
- Grappa mener SNO må styrkes med ressurser, og gjerne ha en egen stillings til å registrere rovvilt. Det må engasjeres flere rovviltkontakter, slik at en bedre kan få dokumentet ute i feltet tap til rovvilt. Næringsutøvere kan også være rovviltkontakter.
- Det bør gjøres endringer slik at næringsutøvere som er på utmarks kan utøve lisensjakt/uttak av rovvilt under gjeting i reindriften, feks bred bruk av scooter.
- Grappa mener forvaltningen i større grad må involvere reindriftnæringen/beitenæringen for å komme til en mer omforent forståelse av hvor stor bestanden er av de ulike rovdyr.
- A-sonen for jerv bør justeres, slik at den følger topografiske og naturlige linjer (og ikke E6 feks.)
A-sonen for bjørn i Troms bør justeres av samme årsak.
- Det må være grunnlag for beitedyr og reindrift i region 8 i dag og fremtiden på grunn av matsikkerhet, bærekraft, landskap og biologisk mangfold, samt muligheter for sysselsetting i det nordlige Norge.
- Det må oppfordres til å sende inn sporprøver til SNO, for å få til bedre registrering av rovdyr, og et mer nøyaktig antall av bestandene, slik at en sitter med mer korrekt informasjon for hva som skal til for å oppnå bestandsmålene.

Innspill gaupe:

- Dagens A-sone er ikke stor nok.
- Vi oppnår ikke bestandsmålet uten å utvide hele Troms og Finnmark til A-sone. Soneforvaltning i Troms og Finnmark lar seg i praksis ikke gjøre for gaupa, fordi vi har 70% av all tamrein i Norge. Det er gjort mere forskning nå en da Stortinget i sin tid vedtok rovviltforliket, noe som underbygger at det ikke bør være forvaltningssone A med ynglingsbestandsmål for gaupe i Finnmark.
- Stortingsmelding nr.15 (2003/04) anbefaler at det ikke skal være gaupe i Finnmark(vedlegg 2)
- Gaupa ligger under bestandsmål i region 8.

Forskning viser at gaupa bruker merkbart større leveområder i region 8 enn «sørpå». Det er mer overlapp mellom revir i nord enn det man ser lenger sør, og tamrein er hovedføden.

Det er ikke mulig å holde gaupa utenfor kalvingsland, dersom en skal oppnå bestandsmål for gaupe i region 8. Soneforvaltning av gaupa i region 8 er derfor ikke realistisk.

Forskningen har vist at andelen hunngauper som får unger hvert år er lavere i nord enn i sør. Dette fører til at for å ha et gjennomsnitt på 10 ynglinger, må en ha flere hunngauper her enn i sør. Det ser ut til at om en skal oppnå bestandsmålet for gaupe, må omtrent hele Troms og Finnmark være en A-sone.

Tar en i betraktning størrelsen på gaupa sine leveområder i Troms og Finnmark og sammenligner med resten av landet, vil det være mer «effektiv» og mindre konfliktfyllt å oppnå bestandsmålet, ved å ha gaupe andre steder i landet, enn i region 8. Finnmark har ikke det beste naturgrunnlaget for gaupe, og den bruker for store leveområder, som i mange tilfeller overlapper hverandre, til å kunne lykkes med adskilte A- og B-soner. (Vedlegg 1)

Vanskelige sporingsforhold i Troms og Finnmark og lite folk gir utfordringer med å registrere alle familiegrupper som befinner seg i region 8. Reindrifta ser spor daglig, men liten tillit til forvaltninga fører til at dette ikke blir meldt inn. Kjetta med unger som går oppi sporene fra kjetta kan lett bli registret som et individ, og ikke tellet som en yngling. En ser også en økning av antall gauper i de områder som har tettest forekomst av beitedyr og rein. Fordi det er vanskelig å telle antall gauper, hefter det usikkerhet og tvil om bestandstallet er riktig, noe som igjen svekker tilliten mellom næring og forvaltning.

Innspill jerv:

- Dagens A-sone er stor nok.
- A-sonen er stor nok til at en oppnår bestandsmålet ved at det meste av yngling skjer i A-området, *men leveområdet til jervene er i store deler av B-sonene*. Soneinndelingen fungerer på kartet, men ikke i virkeligheten. En må vurdere justeringer av sonegrensen der det er høyt konfliktnivå, og grensen må følge topografiske forhold (ikke feks E6 som nå). Til en slik justering må en innhente et bedre grunnlagsmateriale. En lykkes ikke med å bruke lisensjakt som bestandsregulerende tiltak. Det må bli enklere å ta ut jerv, uavhengig av hvilken sone den befinner seg i.

- Stortingsmelding nr.5 (2003/04) anbefaler at det ikke skal være jerv i Finnmark (vedlegg 2)
- Jerven ligger over bestandsmål i region 8.

Forskning viser at jerven bruker noe mindre areal enn gaupa, og at jerven ikke følger etter reinens sesongmessige flyttinger. Dagens sone har en ulogisk lang og smal «fasong». Mange av hi plassene er i A-sonen, men leveområdene er like mye i B-sonene.

Reindrifta forteller at noen jerv tar rein og beitedyr, og andre ikke, og at det er individuelle forskjeller på hva jerven har som hovedføde. Dette fører til at lisensjakt med åte ikke i stor nok grad ut tar ut de dyrere som går etter rein/beitedyr. For å holde jerven på bestandsmål, bør en vurdere å ta ut de rette individene – de som er «jegere», og ikke de som er åtseletere. Det må også sies at forskningen viser til at alle jerv kan drepe rein, og at hvor ofte jerven dreper varierer mellom sesong og kondisjonen til reinen.

I Finnmark tas for lite jerv ut på lisensjakt, bla. på grunn av mørketid og dårlig vær. Uttak skjer i stor grad ved enten helikopterjakt eller hi-uttak. Beitenæringa melder om store utfordringer med jerv i B-områder, som det er vanskelig å få tatt ut i beitesesongen.

Det må bli enklere å felle jerv, slik at en holder seg på bestandsmål og unngår konflikt.

Klimaendringer og snøforhold kan i fremtiden påvirke jerven sine leveområder, noe det enda mangler forskning på.

Innspill bjørn:

- Dagens A-sone er stor nok (men det er noen utfordringer i Troms).
- Det er en utfordring at den matematiske modellen for beregning av antall ynglinger av bjørn ikke forteller nøyaktig nok hvor mange bjørn som faktisk befinner seg i region 8. Antallet bjørn er høyst sannsynlig på eller over bestandsmålet, og en trenger bedre registreringer for å finne mer korrekt antall. Klimaendringer gjør at bjørnen vandrer mer enn før for å finne føde. En bør justere sonegrensene slik at de stemmer bedre med bjørnens foretrukne habitat, og for å dempe konfliktsoner.
- Det må en innsats til for å få flere til å registrere spor av bjørn, slik at tellingen av antallet bjørn blir mer riktig.
- Bjørnen ligger under bestandsmålet i region 8 (etter den matematiske modellen)

Habitat er en viktig faktor for leveområde for bjørnen. Jo mere fjellområder, jo større revir har den. Bjørnen foretrekker furuskog, og oppholder seg der det er gode forekomster av blåbær. Dette påvirker hvor bjørnen oppholder seg, og kan føre til at bjørnen vandrer og endrer revir.

A-sonen for bjørn i Troms består av mye fjell. Siden alpine fjellområder ikke er leveområder som bjørn foretrekker, bidrar dagens A-sone med mye fjell, til økt konfliktnivå der bjørn vandrer inn i og bruker B-soner. I Finnmark er A-soner i Anarjohka og Pasvik store nok til oppnå bestandsmål, selv om det er en økende tendens til at bjørn yngler i økende grad utenfor A-området.

Den matematiske modellen for beregning av antall ynglinger av bjørn er et problem, noe som gir det resultat at en tilsynelatende ligger under bestandsmål. Med bedre dokumentasjonsgrad vil en kunne få et mer eksakt bilde, når det motsatte mest sannsynlig er tilfelle. Bjørn registreres ved DNA-spor bla. gjennom feller som lar bjørnen legge igjen DNA. Fellene settes opp 2 måneder hvert år. For å estimere antall årlige ungekull som sannsynligvis er født hvert år, brukes en metode utviklet av det Skandinaviske bjørneprosjektet. Metoden tar utgangspunkt i det innsamlede DNA-materialet, kunnskap om hvor ofte binnene føder, hvor gamle de er første gang de føder størrelsen på leveområder og dødeligheten.

Det er kanskje så mye som opp mot hundre bjørn i Finnmark, noe som er to tredjedeler av potensiale for bestanden om en kun ser på er samlede arealet i Troms og Finnmark. Vi har ikke oversikt over bjørnebestanden i Russland og Finland, noe som kunne bidratt til en mer helhetlig forvaltning. Det ser ut til at antallet bjørn i Troms har gått nedover det siste ti-året.

KONGEØRN:

- Det er et problem at kongeørn ikke er en del av forvaltningen av rovvilt og at det ikke er tillatt med bestandsregulerende tiltak. Rovdata viser at kongeørna er det rovviltet som tar mest kalver i kalvingstiden om våren.
- Kongeørn må bli en del av rovviltforvaltningen, med bestandsmål og bestandsregulerende tiltak.

Klimaendringer med tidligere brunst, gir også større variasjon i tidsrommet for kalving. Når kalvinga skjer over et større strekk i tid om våren, resulterer dette i et større tap av kalver til ørn.

Større kongeørner har spesialisert seg på å ta større dyr, som simler. Ung-ørner lærer seg predasjon på kalver. Det er individuelle forskjeller også blant kongeørn på hvilke dyr de jakter. Beitenæringa og reindrifta registrerer en økning i bestanden og tap av dyr til kongeørn.

Vedlegg 1 om gaupa:

«Mattisson mfl.2015.Haupe og rein i reinbeiteland». Sluttrapport for Scandlynx Troms og Finnmark 2007-2014. NINA Rapport 1200)

Vedlegg 2: Utdrag fra Stortingsmelding nr.5, 2003/04:

Fra kap.6.1: Forvaltningsregioner, regionale rovviltnemnder og regionale bestandsmål.

- Regjeringen vil legge følgende prinsipper til grunn for oppdelingen i ulike rovviltregioner:
  - Hele landet deles inn i regioner med hvert sitt forvaltningsregime for rovvilt.
  - Geografisk differensiert forvaltning videreføres. Dette innebærer at den samlede virkemiddelbruken i rovviltforvaltningen skal varieres mellom ulike regioner. Også innenfor en rovviltregion skal det legges vekt på en geografisk differensiert

forvaltning. Geografisk differensiert forvaltning er en metode for å legge begrensninger på utbredelsen av en rovviltart, snarere enn å opprette reservater for bevaringen av dem. Regionene må ikke være så små at forvaltningen nærmer seg «reservater».

- Det skal legges større restriksjoner på den geografiske utbredelsen av etablering av bjørn og ulv sammenliknet med gaupe, jerv og kongeørn.
- **Det må tas særlig hensyn til regioner med samisk reindrift fordi muligheten til tilpasninger i driftsformen her er mer begrenset.**
- Fordelene ved flerartsforvaltning skal utnyttes der det er mulig (for eksempel vil skadeforebyggende tiltak mot ulv eller bjørn også virke mot jerv og gaupe).
- Kontakten og utvekslingen med svenske, finske og russiske bestander skal prioriteres. Dette gir større sikkerhet for overlevelsen av rovviltbestandene, og større fleksibilitet i forvaltningen.

Fra kap.6.1.5.2.6: Region 6 - Finnmark. Bestandsmål og forvaltningsprinsipper

Forvaltningen i region 6 skal innrettes med sikte på å bidra til å oppfylle de nasjonale mål for rovviltforvaltningen. Herunder skal regionen ha ansvar for å opprettholde en andel av bestanden med ynglinger av bjørn, og forvalte disse ut fra hensynet til nasjonale mål. Den nærmere ønskede geografiske fordeling av faste ynglende bestander fastlegges av rovviltnemnden innenfor rammen av de nasjonale mål for regionen som er gjengitt nedenfor. Streifdyr kan forekomme av alle arter.

Gaupe: Det settes ikke nasjonale mål for yngling av gaupe i regionen.

Jerv: Det settes ikke nasjonale mål for yngling av jerv i regionen.

Bjørn: Det skal etableres minst 6 årlige ynglinger av bjørn i regionen.

Ulv: Det skal ikke legges til rette for etablering av familiegrupper eller revirmarkerende par av ulv i regionen.

Kongeørn: Bestanden forutsettes opprettholdt minst på dagens nivå.